

Rajakangas Eija, Kaakinen Päivikki, Oja Sanna, Sippola Matti (toim.)

NUORTEN TYÖELÄMÄVALMIUKSIA TUKEMASSA VALMENTAEN JA KANNUSTAEN

Peruskoulunsa päättävien opiskelijoiden työelämävalmiuksien
kehittäminen -hankkeen loppujulkaisu

OAMK JOURNAL 146/2022 – OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA

POTKE Peruskoulunsa päättävien opiskelijoiden
työelämävalmiuksien kehittäminen
1.9.2019–30.8.2022.

Toteuttaja: Oamk

Rahoittaja: Euroopan Sosiaalirahasto,
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Toimittajat: Rajakangas Eija, Kaakinen Päivikki,
Oja Sanna, Sippola Matti

Oamk Journal 146/2022 – Oulun ammattikorkeakoulun julkaisu
ISSN 2737-0550

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu
oamk.fi/oamkjournal
Oulu 2022

ISBN 978-951-597-230-9

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-230-9>

Oikeudet: CC BY-SA 4.0, pl. kuvat

Ulkoasu: Design Inspis Oy

Kuvat: Shutterstock

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Hankkeen tulokset	5
3. Treenipaketit yläkoulujen käyttöön	7
4. Kirjoituksia hankematkan varrelta	11
4.1 Mikä oli sinun ensimmäinen kesätyösi?	12
4.2 Vanhempi: kannusta nuori kesätöihin!	14
4.3 Maaseudulla on nuorille mahdollisuuksia	16
5. POTKE:n onnistumisen avaimet	18
6. Opiskelijat tekemässä luovaa ja idearikasta hankeviestintää sekä opinnäytetöitä	22
7. Hankkeen tekijät	25
8. Hanke loppuu ja tekeminen jatkuu	27

Johdanto

Millä tavalla nuoret saataisiin motivoitua kesätyön hakuun ja käyttämään heille tarjotut kesätyösetelit? Tämä kysymys toimi POTKE-hankkeen lähtökohtana.

Nuorten tulevaisuusraportti 2022:n mukaan Helsingissä ja Uudellamaalla vain 56 % nuorista aikoo hakea kesätöitä. Muualla Suomessa kesätyöt innostavat hieman enemmän: noin 70 % nuorista haluaa kesätöihin. Luvut kertovat siitä, että moni nuori on jäämässä ilman tärkeitä työelämäkokemuksia. Tsemppiä ja kannustusta kesätöihin siis tarvitaan!

Nuorelle kesätyön tärkein motivaattori on yleensä mahdollisuus saada omaa rahaa. Niin tärkeää kuin raha onkin, kesätöiden merkitys on paljon laajempi ja syvällisempi. Kesätyöissä nuori oppii tärkeitä työelämätaitoja, pääsee tutustumaan eri ammatteihin sekä oppii oma-aloitteisuutta ja vastuullisuutta.

POTKE-hankkeessa olemme kehittäneet mallin, jossa tradenomiopiskelijat käyvät valmentamassa ysiluokkalaisia

kesätöiden hakuun ja työelämävalmiuksien kehittämiseen. Valmennusten pilotointien yhteydessä olemme selkeästi havainneet, että yhdeksäsluokkalainen kuuntelee ammattikorkeakouluopiskelijan kokemuksia ja neuvoja suurella mielenkiinnolla. Olemmekin vakuuttuneita, että tällä yläkoulujen ja Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) välisellä välisellä yhteistyöllä on valoisa tulevaisuus.

Tässä julkaisussa kerromme hankkeen tuloksista ja yläkoulujen käyttöön tehdyistä treenipaketeista. Kerromme myös matkastamme hanketiiminä sekä jaamme julkaisuja matkan varrelta.

Olemme saaneet pilotoida tätä toimintamallia kuuden yläkoulun kanssa Oulussa ja Kempeleessä. Haluamme lausua lämpimät kiitokset näille kouluille ja opinto-ohjaajille. Teidän apunne on ollut meille tärkeää. Erityiskiitokset kuuluvat tradenomiopiskelijoille, jotka rohkeasti ja innostuneesti lähtivät kehittämään tämän hankkeen treenipaketteja ja pitämään valmennuksia.

Kiitos Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle, joka on rahoittanut hankkeen Euroopan sosiaalirahaston kautta. Kiitos myös

hankkeen kannustavalle ohjausryhmälle, joka mm. kannusti meitä TikTok-viestintäkanavan käyttöön.

Toivottavasti tämän loppujulkaisun kirjoitukset inspiroivat lukijaa tukemaan ja kannustamaan nuoria kesätöihin ja työelämävalmiuksien kehittämiseen.

Projektipäällikkö
Eija Rajakangas

Kuva 1. Työryhmä: Matti Sippola, Päivikki Kaakinen, Eija Rajakangas ja Sanna Oja.

2. Hankkeen tulokset

2. Hankkeen tulokset

Työelämävalmennuksia yhteistyökouluille

- 6 kehitettyä työpakettia kouluille
- 32 luokkaa valmennettu
- yli 600 oppilasta osallistui valmennuksiin
- opinto-ohjaajien työn tukeminen (mm. verkkosivut, materiaalit, some)

Uusia yhteistyömuotoja korkeakouluopettajille

- 3 opettajaa kehittämässä toimintatapaa yhdessä
- 1 opintojakson kehittäminen työelämälähtoisemmäksi
- merkityksellisyyttä opetustyöhön
- valmentavan työtteen vahvistuminen opetustyössä
- työelämäyhteistyö oppimisprosessien tukena

Valmennus- ja työelämäyhteistyötaitoja tradenomiopiskelijoille

- 22 tradenomiopiskelijää tekemässä valmennuksia
- 6 tradenomiopiskelijää tekemässä somea
- 6 tradenomiopiskelijää tekemässä tutkimusta
- käytännön kokemuksia työelämätoimeksiannoista
- valmennustaitojen kehittäminen
- oman toiminnan reflektointi ja kasvu valmentajuuteen

Viestintää ja julkaisuja

- 4 artikkelia asiantuntijajulkaisuihin ja sanomalehtiin
- 4 blogikirjoitusta
- 10 opinnäytetyötä
- verkkosivu: <https://potkuatyolamaan.wordpress.com/>
- TikTok: @potkuatyolamaan
- Instagram: @potkuatyolamaan
- loppuseminaari 12.8.2022
- loppujulkaisu

3. Treenipaketit yläkoulujen käyttöön

3. Treenipaketit yläkoulujen käyttöön

Hankkeessa kehitetty nuorten työelämävalmiuksia parantava toimintamalli toteutetaan kouluilla pidettävänä valmennuksina. Valmennuksien pitäjinä toimivat Oamkin tradenomiopiskelijat.

Treenipaketteja on kuusi erilaista ja jokainen niistä sisältää tietyn työelämävalmiuksien osa-alueen. Pakettien avulla halutaan rohkaista nuoria ajattelemaan laajemmin kesätöiden mahdollisuuksista sekä toimia heille suunnannäyttäjänä työelämän alkutaipaleella.

Treenipaketeista viisi on sellaisia, joissa tradenomiopiskelijat tulevat luokkaan pitämään valmennuksen. Kuudes treenipaketti on digipaketti itseopiskeluun.

Koululla pidettävän valmennuksen kesto on 45 minuuttia ja se sisältää osallistavia ja toiminnallisia sisältöjä. Valmennuksen kesto voidaan tarvittaessa muokata niin, että se sopii myös pitempiin

oppitunteihin. Treenipakettien sisällöt koostuvat mm. ryhmätöistä, Kahoot-visailuista ja kyselyistä.

Treenipaketit sisältöineen ovat saatavilla sivustolla potkuatyolamaan.wordpress.com. Sieltä treenipaketteja voivat käyttää myös opettajat ja opot ysiluokkaisten innoittamiseksi.

Innostu, uskalla, kehtaa

Treenipaketin tarkoituksena on herättää ajatuksia, ideoita ja innostaa nuoria kesätöiden hakuun. Kesätöiden haku voi olla suuri kynnys monelle nuorelle ja treenipaketin avulla halutaan innostaa nuoria hankkimaan taloudellista itsenäisyyttä, uusia kokemuksia, suhteita sekä tekemistä kesän ajaksi.

Kesätöihin hakeminen ja tekeminen voi jännittää tai olla jopa pelottava ajatus. Mokaaminen, uudet tilanteet, ihmiset, työn haastavuus ja palautteen saaminen voi jännittää tai pelottaa. Nämä ovat aivan normaaleja tunteita, joita jokainen nuori ja vanhempikin työnhakija kokee jossakin vaiheessa heidän työuraansa. Treenipaketissa käsitellään, kuinka voi itse käydä läpi jännitystä ja pelon tunteita sekä mistä ne voisivat johtua.

Työn hakeminen

Treenipaketin ideana on kannustaa oppilaita työnhakuun, joten valmennuksessa on keskiössä positiivinen asenne. Työnhakuprosessia, cv:tä ja hakemuksia käsitellään esimerkkien kautta ja oppilaat pääsevät harjoittelemaan työnhaussa tarvittavia taitoja.

Valmennuksen aikana tradenomiopiskelijat tuovat esille omia työkokemuksiaan, jotta oppilaat saavat konkreettisia uratarinoita ja esimerkkejä kesätöistä ja niiden merkityksestä. Jokainen työkokemus on tärkeää riippumatta työn sisällöstä tai kestosta.

Itsetuntemus ja itsensä johtaminen

Itsetuntemuksen ja itsensä johtamisen teemat ovat tärkeitä työelämävalmiuksia. Kesätöitä hakiessa kannattaa jo etukäteen miettiä omia vahvuuksia ja kehittämiskohteita, sillä niitä kysytään työhaastattelussa. Treenipaketissa tuetaan nuoria, että he oppivat kertomaan omasta itsestään luontevasti työnhakutilanteessa ja työyhteisössä.

Oman aktiivisuuden merkitys koulussa ja elämässä yleensä on tärkeää tiedostaa. Treenipaketissa tuodaan esille, että asioiden aikatauluttaminen ja tärkeysjärjestykseen laittaminen ovat elämänhallinnan kannalta keskeisiä ja että näiden taitojen merkitys korostuu työelämässä.

Työelämän pelisäännöt

Työelämässä on sanastoa, jota nuorien olisi hyvä tuntea. Tässä treenipaketissa tutustutaan työelämän sanastoon ja opitaan ymmärtämään yritysten ja työpaikkojen merkitystä yhteiskunnalle.

Valmennuksen aikana oppilaat pääsevät itse haastamaan itseään sanaselityspelissä ja tietovisassa. Kun työelämän sanasto on tuttua nuorille ja he ymmärtävät vastuutaan työntekijänä, se pienentää kynnystä hakea töitä ja mennä vieraaseen ympäristöön töihin.

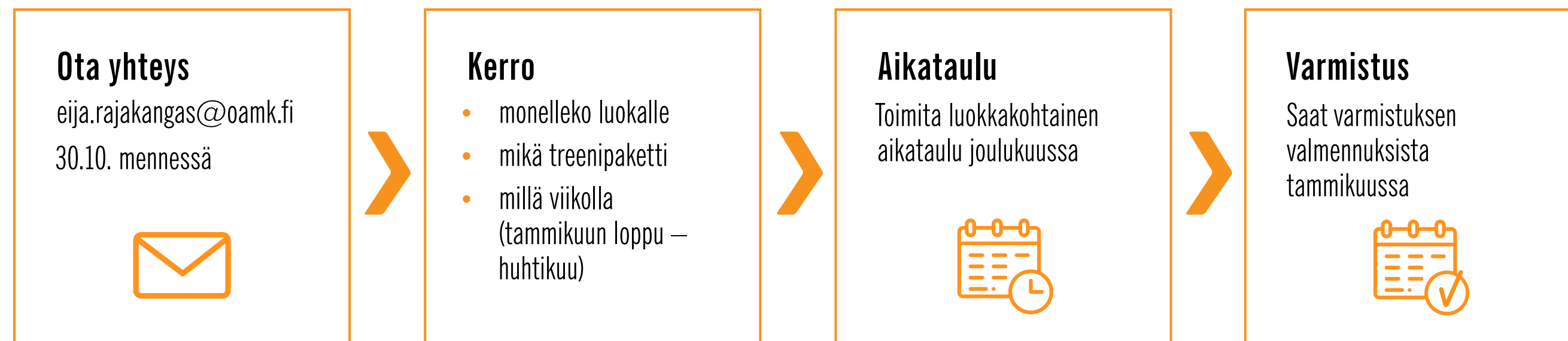
Minä työssä ja työyhteisössä

Moni nuori miettii, miten uudessa työyhteisössä käyttäytyään ja mitä taitoja tarvitsee, kun menee uuteen työpaikkaan. Tässä treenipaketissa mietitään työyhteisössä toimimista

esimerkitapauksien avulla ja nuoret pääsevät miettimään, miten erilaisissa tilanteissa tulisi toimia.

Tavoitteena on myös, että nuori uskaltaisi ottaa työtä vastaan omana itsenään. Ei tarvitse olla etukäteen tietoa ja taitoa, riittää kun on reipas asenne ja halu oppia. Valmennuksen avulla nuori pääsee myös pohtimaan, mitä taitoja hänellä jo mahdollisesti on työelämää varten.

Valmennusten tilaaminen kouluille

A person wearing blue shorts is mowing a green lawn with a lawnmower. The scene is captured from a low angle, focusing on the grass in the foreground and the person's legs and the lawnmower's deck. In the background, a dark-colored car is parked on a driveway. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

4. Kirjoituksia hankematkan varrelta

4. Kirjoituksia hankematkan varrelta

4.1. Mikä oli sinun ensimmäinen kesätyösi?

Meillä kaikilla on mielenkiintoisia kesätyökokemuksia. Jäikö mieleen mukavat työkaverit ja jännittävät työtehtävät vai hankala pomo ja jatkuvat ylityöt? Vanhempana näitä ensimmäisiä työkokemuksia muistellaan ylpeänä; ne ovat jääneet hyvin mieleen. Me Oulun ammattikorkeakoulun POTKE-hankkeessa haluamme, että 9. luokkalaiset nuoret saavat myös näitä mielenkiintoisia kesätyökokemuksia. Hankkeen tavoitteena on, että nuoret motivoituvat kesätöiden hakemiseen, saavat kesätöitä ja työkokemusta sekä kehittävät työelämävalmiuksiaan.

Millaista oli olla kesätyössä kaupassa, Tielaitoksella, lastenhoitajana ja mansikkapellolla?

Eija Rajakangas, liiketalouden tutkintovastaava, lehtori, POTKE-hankkeen projektipäällikkö

”Ensimmäinen kesätyöni oli oman kylän ruokakaupassa ja ensimmäinen työtehtäväni oli ottaa luutu ja kuivata kylmälaitteista valunut vesi lattialta pois. Kesä meni hyllyjä täyttäessä ja tuotteita hinnoitellessa. Parasta olivat ruokatauot, kun menin muiden työntekijöiden kanssa taukotilaan istumaan. Silloin tunsin olevani töissä niin kuin muutkin.

Toisena kesänä pääsin jo kassalle töihin. Se olikin jännää, kun pääsi käsittelemään rahaa. Koskaan ei ollut kaupassa tylsää hetkeä. Aina oli jotakin tehtävää ja päivät kuluivat nopeasti. Parhaiten on jäänyt mieleen jouluaattona kaupassa töissä oleminen. Oli jännää olla juhlapäivänä töissä ja tulla sitten iltapäivällä kotiin joulua viettämään.”

Sanna Oja, liiketalouden yliopettaja

”Ensimmäinen kesätyöpaikkani oli Tielaitoksella. Tehtäviin kuului liikenneympyröissä olevien kukkaistutusten kitkemistä ja roskien keräämistä. Muutamana päivänä kerättiin myös puisia merkkitolppia, mm. Hailuodontien varresta, joka oli juuri asfaltoitu. Työpäivän jälkeen tiesi tehneensä töitä, kun oli kävellyt Lentokentäntien risteyksestä lauttarantaa kohti koko päivän tolppia keräten ja lava-auton kyytiin niitä nostellen. Muistan tosi mukavan työkaverin, jonka kanssa kitkemispuuhat sujuivat välillä laulaen. Opin Karate Kid II -elokuvan tunnusmusiikin niin hyvin ulkoa, että muistan sen vieläkin.”

Tiina Gallén, liiketalouden yksikönjohtaja

”Ensimmäinen kesätyö alkoi lastenhoitohommilla. Ensimmäinen työpäivä sujui kohtuullisesti. Varsinainen haaste työssä tuli vastaan illalla, kun lapsista nuorempi (10 kk ikäinen tyttö) huusi täyttä huutoa toista tuntia sisällä rattaissa, kun yritin nukuttaa häntä. Toinen lapsista (2-vuotias poika) suhtautui tilanteeseen melutaso huomioiden suhteellisen tyynesti.

Toinen kesätyöpaikkani löytyi lähikaupasta. Aloitin työt lihatiskillä. Menin ensimmäisenä työpäivänä lihatiskin taakse sininen essu päällä ja koetin varovasti kysellä, että mistä aloittaisin. Kauppias sanoi, että alat vaan myydä makkaraa. Olin samassa työpaikassa töissä lukion ohella sekä kaikki kesät. Tuosta ajasta on monenlaisia muistoja: eka kertaa kirjolohen filerointi (ilman perehdytystä) – puukko meni hienosti läpi myös itse fileestä; pidätä henkeä, kun leikkaat avosahalla kyljyksiä.”

Anne Poutiainen, liiketalouden lehtori

”Inka ensimmäisessä työpaikassani keräsin mansikoita koko satokauden ajan. Ensimmäisen työviikon jälkeen selkä oli tietysti jo ihan jumissa. Työergonomiasta autuaallisen tietämättömänä keksin kuitenkin lainata pikkuveljen jääkiekkopolvisuojuksia, joiden päälle vedin puna-valkoraidalliset sukat. Muistan myös elävästi, että minulla oli usein puna-valkoraidallinen Marimekko-paita päällä. Näissä hommissa ei tunnettu aikapalkan käsitettä, vaan palkka määräytyi oman ahkeruuden mukaan – ja minähän tyttö poimin! Tämän jälkeen olen työskennellyt kesällä ainakin siivoajana, blokkarina, kesähotellin respassa, junaemäntänä, vuokranvälitystoimiston sihteerinä ja tarjoilijana.”

Kivoja tarinoita. Varhaiset työkokemukset ovat tärkeitä, vaikka työpaikka ei ollutkaan aina kovin mieluisa.

Kesätyö on nuoren työelämän ensimmäinen vaihe, joka helpottaa tulevien töiden saantia. Kesätyökokemus lujittaa nuoren mielenkiintoa työelämää kohtaan, siksi työelämää pitäisi tehdä tutuksi nuorelle jo pienestä pitäen, jotta se tuntuu pelottavan sijaan kiinnostavalta siinä vaiheessa, kun sinne pitäisi siirtyä. Oikeita työtehtäviä tekemällä nuori kehittää minäkuvaansa ja itseluottamustaan. Kesätyöt ovat nuorelle myös tilaisuus selvittää mielenkiinnon kohteita, tutustua eri työtehtäviin ja siten löytää oma polkunsaa.

Toisinaan nuoren käsitys työelämästä ja työn tekemisestä ei välttämättä aina kohtaa todellisuuden kanssa. Se voi aiheuttaa monelle haasteita työmotivaation kanssa, jos työnteko ei vastaa omia käsityksiä. Työelämän aloittamisen tukemisessa ensisijaisen tärkeitä ovat nuorelle läheiset henkilöt: vanhemmat, sukulaiset, kaverit, opettajat ja muut aikuiset.

Nuoren työelämä tietouden vahvistaminen on merkittävässä asemassa myös syrjäytymisen ehkäisyn kannalta. Tietoisuus eri

ammateista ja työelämästä auttavat esimerkiksi opiskelupaikan valinnassa ja ehkäisevät opintojen keskeyttämistä. On tärkeää saada käsitys, että työnteko ja opiskelu kannattavat.

Monipuolinen työhistoria antaa näkemystä eri ammatteja ja työntekoa kohtaan. Kaikki kokemukset ovat arvokkaita ja ohjaavat työelämäpolulla eteenpäin.

Päivikki Kaakinen
Hankeasiantuntija

Alkuperäinen kirjoitus on julkaistu Oamkin blogit : Liikkeessä 9.6.2020:
Kaakinen, P. 2020. Mikä oli sinun ensimmäinen kesätyösi? Oamkin blogit : Liikkeessä 9.6.2020. <https://blogi.oamk.fi/2020/06/09/mika-oli-sinun-ensimmainen-kesatyosi/>

4.2. Vanhempi: kannusta nuori kesätöihin!

Monet kunnat tarjoavat nuorille hienon, konkreettisen tuen keväisin: kesätyösetelin. Seteli on mahtava etu, joka auttaa nuorta kesätyön hakemisessa ja työllistymisessä.

Kesätyöt ovat kokemus, jonka merkitys on todella tärkeä. Työnantajat painottavat, että korkeakoulusta valmistuneita palkatessaan he kiinnittävät paljon huomiota myös nuorena tehtyihin lyhyisiin työpätkiin.

Työnantajien mukaan varhaiset työkokemukset opettavat nuorille tärkeitä työelämätaitoja: miten töissä ollaan ja mitä pelisääntöjä työpaikoilla noudatetaan. Kaikki työ opettaa tulemaan ajoissa paikalle, noudattamaan työohjeita ja toimimaan vastuullisena työyhteisön jäsenenä.

Pelkkä hyvin arvosanoin suoritettu tutkinto ja oman koulutusalan työkokemus ei siis ole ainoa merkittävä asia työllistymisessä. Kaikki työkokemus on tärkeää, olipa se miltä alalta tai mistä tehtävistä tahansa.

Toivon, että jokainen vanhempi kannustaa omaa nuortaan hakemaan töitä. En tarkoita sitä, että vanhemmat hakevat työpaikan nuorelleen, vaan kannustavat ja tukevat nuorta työhaussa.

Olen myös kuullut vanhempien näkemyksiä, että heidän mielestään nuori tarvitsee rankan kouluvuoden jälkeen lepoa. On perheen lomamatkoja ja nuoren omat harrastukset, jotka vievät paljon aikaa kesällä. Nämä ovat tärkeitä asioita, mutta tärkeää on myös nuoren saama työkokemus.

Nuori, joka elää hetkessä, ei luonnollisestikaan käytä aikaa tulevaisuuden työllistymisen pohtimiseen. Suuri merkitys työntekoon kannustamisella on vanhemmilla.

Parin viikon työ auttaa nuorta itsenäistymään ja ottamaan vastuuta omista tekemisistään. Moni meistä on varmasti huomannut, kuinka omasta lapsesta kasvaa kesätöiden myötä vastuuntuntoinen ja rehti nuori aikuinen.

Vuonna 2019 aloittaneessa ESR-rahoitteisessa POTKE-hankkeessa (Peruskoulunsa päättävien opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittäminen) olemme kehittämässä mallia, jossa amk-opiskelijat

sparraavat ja valmentavat ysiluokkalaisia työn hakemisessa. Näin pyrimme tukemaan koulujen omaa opetusta ja opintojen ohjausta.

Kaikkein tärkein tuki ja motivointi tulee kuitenkin perheestä ja vanhemmilta. Kannustetaan kaikki nuoret tänä kesänä kesätöihin!

Eija Rajakangas

POTKE-hankkeen projektipäällikkö

Alkuperäinen kirjoitus on julkaistu Forum 24 -lehdessä 3.3.2020:
Rajakangas, E. 2020. Vanhempi: kannusta nuori kesätöihin! Forum 24 3.3.2020.
<https://www.kaleva.fi/vanhempi-kannusta-nuori-kesatoihin/3344108>

4.3. Maaseudulla on nuorille mahdollisuuksia

Monet nuoret ovat saaneet tiedon kesätyöpaikkojen peruuntumisesta ja huomanneet että kesätyötä on tavallista hankalampi löytää. Oulun ammattikorkeakoulun POTKE-hankkeessa olemme myös huomanneet haasteelliset ajat, kun olemme tukeneet ysiluokkalaisia kesätöiden hakemisessa.

Epätoivoon ei kuitenkaan kannata vaipua. Nuorille on nyt tarvetta maaseudun yrityksissä. Kesätyömahdollisuuksia maaseudulla tarjotaan mm. Maatilalle-palvelun (maatilalle.fi) ja Töihin tilalle (toihintilalle.fi) -palvelujen kautta. Myös kesätyösetelillä voi työllistyä maaseudun yrityksiin, jos työnantajalla on y-tunnus.

Maaseudulla on tarjolla puutarhatöitä, istutusta ja sadonkorjuuta, eläintenhoitoa, tavaroiden kuljettamista, sekä marjojen poimintaa, punnitusta ja pakkaamista. Lisäksi tiloilla on paljon ylläpitotöitä, jotka voivat olla vaikkapa risukoiden raivaamista ja puutöitä, aitojen korjaamista, tai maalaustöitä. Joskus tilat voivat myös tarjota nuorille majoitusta, jos se on tarpeen.

Hyvä mahdollisuus työllistyä erityisesti juuri monenlaisiin tarpeellisiin ylläpitotöihin avautuu myös perustamalla oma kesäyrittäjä kesän

ajaksi. Yrityksen perustaminen on yllättävän helppoa. Koulutusta ja tukea on tarjolla mm. 4H Yrittäjä-toiminnan ja Kesäyrittäjä-kampanjan kautta. Kampanjoissa on käytössä yhteistyötahoja, joiden pankki- ja laskutuspalveluihin saa koulutusta ja rutiinit hoituvat niiden kautta kätevästi. Oma kesäyrittäjä mahdollistaa töiden tekemisen useammalle toimeksiantajalle, vapautta järjestellä omia aikatauluja, ja tuo myös mahtavan lisän ansioluetteloon.

Kesätyökokemusten kartuttaminen on tärkeää. Kesätöiden kautta voi kiinnittyä työelämään. Kesätöitä hakiessa opitaan kirjoittamaan itsestä ja omista vahvuuksista, ja käymään asiallisia puhelinkeskusteluja. Työtehtävissä opitaan aikataulujen noudattamista, erilaisia vuorovaikutustilanteita, oma-aloitteisuutta, huolellisuutta, vastuullisuutta ja sitkeyttä.

Työ maaseudun yrityksissä vaatii paljon oikeanlaista asennetta, koska työ on usein fyysisesti vaativaa ja vastuullista. Eläimiä hoidettaessa on huolehdittava tarkasti niiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä asioista. Työtä tehdään usein myös koneiden ja laitteiden avustuksella, joiden turvallinen käyttö vaatii tarkkuutta. Näitä kokemuksia arvostetaan työelämässä, vaikka myöhemmin päätyisikin jollekin ihan toiselle uralle.

Maaseudun yrityksille nuorten työpanos on tärkeä erityisesti nyt, kun ulkopuolista työvoimaa kausitöihin on tavallista vaikeampi saada. Lisäksi nuoret voivat tuoda maaseudun yrityksiin uusia tuulia, vaikkapa sosiaalisen median osaamista. Monet maatilat jakavat kokemuksia arjestaan verkossa ja saavat näkyvyyttä ja ymmärrystä tärkeälle työlleen kotimaisen ruuan tuotannossa. Myös uusia palveluelinkeinoja kehittävässä yrityksissä nuorten näkemykset voivat olla hyödyksi, kuten matkailun, hyvinvointipalvelujen ja tapahtumien kehittämisessä. Nyt on hyvä aika hyödyntää nuorten osaamista myös maaseutuelinkeinojen uudistumisessa ja monipuolistumisessa.

Sanna Oja

Vastuullisen liiketoiminnan yliopettaja Oamkissa,
POTKE-hankkeen asiantuntija ja mikroyrittäjä

Alkuperäinen kirjoitus on julkaistu Kalevassa 3.5.2020:
Oja, S. 2020. Maaseudulla on nuorille mahdollisuuksia.
Kaleva 3.5.2020.

5. POTKEN onnistumisen avaimet

5. POTKE:n onnistumisen avaimet

Turvallinen kohtaaminen uusien toimintamallien ideoinnin taustalla

Heti hankkeen alusta saakka pyrimme yhdessä luomaan turvallisen ja kannustavan ilmapiirin ajatusten esille tuomiselle ja pohtimiselle kaikissa tapaamisissa niin opiskelijoiden kuin hankeryhmänkin kesken. Tämän turvallisen kohtaamisen ilmapiirin luominen ja ylläpitäminen on ollut kaikkien osallistuneiden mielestä merkittävä onnistumisen tekijä. Tämän tästä hankkeen edetessä ihmettelimme yhdessä, kuinka vaivatonta, antoisaa ja jopa energisoivaa voikaan työskentely olla. Ilmapiirin syntymisen taustalla oli mitä todennäköisimmin riittävä määrä keskusteluja ja tapaamisia. Hanketiimi kävi hankkeen alussa paljon keskusteluja siitä, millä tavalla halutaan työskennellä yhdessä. Keskusteluja käytiin myös paljon opiskelijoiden kanssa; opiskelijat ja heidän osaamisensa nähtiin ja kuultiin yhteisissä valmennuksissa ja kaikessa yhteydenpidossa.

Tapaamisten tilaratkaisujen myötä pyrimme eroon perinteisen teorialilan synnyttämästä luentoasetelmasta ja kohtaamiset

opiskelijoiden kanssa järjestettiin aina projektityötiloissa. Tämä mahdollisti toiminnallisuuden toteuttamisen yhteisen oppimisen taustalla. Toinen tärkeä ratkaisu oli dialogiympyrä. Kaikki keskustelut mm. ideointiin, arviointiin ja kehittämiseen liittyen käytiin dialogiympyrässä istuen. Tämä mahdollisti aidon, tasavertaisen ja toisia arvostavan läsnäolon kaikkien keskusteluun osallistuneiden kesken.

On ollut antoisaa huomata, kuinka ilmapiiri mahdollisti hankkeen jäsenten ja opiskelijoiden välisen arvostuksen ja luottamuksen syntymisen, ja erityisesti kuinka arvostuksen ja luottamuksen myötä jokainen uskalsi vaikuttaa hankkeen kulkuun ja tuotoksiin aidosti oman persoonansa kautta. Tämä on suuri potentiaali ja rikkaus. Kantavana ajatuksena läpi hankkeen kaikkien vaiheiden oli, että opiskelijat olivat pääasiallisia toimijoita ja toteuttajia ja opettajat toimivat taustalla valmentajan roolissa, mahdollistaen tuen saannin opiskelijoille saumattomasti heti kun tukea tarvittiin. ”Ketään ei jätetä yksin” lausuttiin yhdessä heti alussa ja näin myös toimittiin koko hankkeen ajan.

Kiteytetysti voidaan todeta, että turvallinen ja kannustava ilmapiiri on mahdollistanut tiimityön osaamisen ja kulttuurin rakentamisen

yhdessä opettajien ja opiskelijoiden kesken. Tämä kulttuuri on puolestaan heijastunut myös muuhun tekemiseen työyhteisössä, sen jäsenissä ja opiskelijoiden kesken. Luottamuksen ja psykologisen turvallisuuden ilmapiiri on lisännyt hanketiimin jäsenten sisäistä motivaatioita ideoida edelleen uusia opetus- ja ratkaisumalleja.

"Tiimityö tukee työssä jaksamista, haastaa parempiin suorituksiin ja tuo merkityksellisyyttä työhön."

"Hienoa, että hanketiimi ei koostu pelkästään opettajista"

"Meillä oli osaamisen kannalta sopivasti heterogeeninen ryhmä ja olemme aidosti opittu yhdessä. Tiivis yhteistyö nuorten kanssa on kerrassaan mahtavaa ja motivoivaa. "

Riittävät haasteet ja oppiminen motivoivat ja sitouttavat opiskelijoita

Heti alusta saakka opiskelijat tiesivät olevansa vastuussa lopullisesta suorituksesta, eli heidän toteuttamastaan valmennustuokiosta tilaajakoululle. Opiskelijat joutuivat siis aidosti ja yhteisesti ottamaan

vastuun toimintaan kuuluvien vaiheiden toteutuksista. Opiskelijoille ei annettu valmiita ohjeistuksia, kuinka heidän tulee edetä, vaan kaikki eteen tulevat haasteet ja niiden sisältämät vastuut tuli opiskelijoiden itse ratkaista; toki opiskelijoilla oli tiedossa, että taustatuki ohjaavien opettajien taholta oli aina ja helposti saatavilla. Hankkeen aikana opiskelijat joutuivat reagoimaan hyvinkin yllättäviin tilanteisiin ja muuttamaan alkuperäisiä suunnitelmiansa – kuten työelämässäänkin. Korona kuitenkin loi parhaalle mahdolliselle toteutukselle suuria haasteita. Tämä tuli ilmi yhteenvetopalaverissa, joissa todettiin valmentavan otteen vaativan aidon läsnäolon ja onnistumisen olevan todella haasteellista verkon yli.

Tämän päivän opiskelijat ovat hyvin valveutuneita ja tietoisia siitä, mitä työelämä tänään on ja mitä tietoja ja taitoja siellä tarvitaan. Opiskelijoille on siis tärkeää kokea, että he oppivat juuri näitä ajankohtaisia työelämäosaamisia. Hankkeeseen osallistuneet opiskelijat olivat tietoisia siitä, että heidän toteuttamansa valmentava ote on tämän päivän esihenkilötyöskentelyssä ja kouluttamisessa ajankohtaista ja haluttua osaamista.

Tässä hankkeessa ajankohtaisuus, käytännönläheisyys ja aito toteutus tilaajakoululle loivat riittävän haasteen oppimiselle

ja motivoitumiselle. Käytännönläheiset oikeat tehtävät ja toimeksiantajat ovat siis tärkeitä. Valmennus ei ollut pelkästään ulkopuoliselle tilaajakoululle toteutettu oppimishetki, vaan se liittyi myös opiskelijoiden omaan ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen.

"Paras opintojakso, jossa olen opiskeluaikani ollut"

"Oli pakko valita joku projekti, onneksi valitsin tämän"

"Tämä opintojakso pitäisi saada mahtumaan opsiin kaikille esimiestyön opiskelijoille"

Luottamus prosessiin tuottaa kunnianhimoisempia tuloksia

Onko kehittäminen suunnittelu- vai prosessorientoitunutta? Eli mitä saadaan, jos jo suunnitelma ja sen mukaan toteutettava prosessi pyrkivät määrittämään lopullisen tuotoksen. Tällainen suunnitteluorientoitunut prosessi sopii ymmärrettävästi joidenkin etukäteen tarkoin määriteltyjen ratkaisujen yhteyteen, mutta jos halutaankin kehittää ja synnyttää jotain uutta, valinta on todennäköisesti väärä. Hankkeessa toteutimme prosessorientoitunutta kehittämistä luottaen vahvasti prosessin tuottamiin, osin jopa ennalta arvaamattomiin tuloksiin.

Hankkeessa annettiin tekemisen ohjata toimintaa ja tämän myötä saavutettavia tuloksia – luotettiin siis prosessiin ja jonkin uuden syntymiseen. Hankkeessa pyrittiin kehittämään uusia ja nuorekkaita ratkaisuja 9. -luokkalaisten opetustilaisuuteen; eli tarvittiin luovuutta ja jotain uutta, jota edelleen kehitettiin, testattiin ja jälleen kehitettiin. Hankkeen prosessimaisen toteutuksen aikana opettajat olivat opiskelijoiden kanssa yhdenvertaisia, eikä työpaketteja ja lopputuloksia määritelty ja rajattu etukäteen. Hankkeen aikana opittiin ja kehitettiin yhdessä kaikkien osaamista hyödyntäen; tulokset ylittivät odotukset. Onneksi jaksoimme luottaa toisiimme, yhdessä tekemiseen ja prosessiin.

"Ajatus jalostuu, kun asioita ryhdytään pyörittämään yhdessä"

"Kun lähdetään yhteiselle matkalle, on todella tärkeää, että luotetaan siihen, että jotain syntyy."

Matti Sippola

Hankeasiantuntija

6. Opiskelijat tekemässä luovaa ja idearikasta hankeviestintää sekä opinnäytetöitä

6. Opiskelijat tekemässä luovaa ja idearikasta hankeviestintää sekä opinnäytetöitä

Hankkeen kohderyhmänä olivat nuoret, joten hankeviestinnässä päätettiin panostaa sosiaalisen median kanaviin. Jotta viestintä olisi nuoria kiinnostavaa, otimme tradenomiopiskelijat hanketoimintaan mukaan ja annoimme heille mahdollisuuden tehdä viestintää Instagramiin ja TikTokiin. Opiskelijat toteuttivat upeita viestintäkampanjoita opinnäytetöinä ja hankeviestintään saatiin uusia ideoita ja tuoreita näkemyksiä.

Opiskelijoiden toiminnasta hankeviestinnän parissa voi lukea Oamk Journalin ”**Opiskelijoilta raikkaita ajatuksia ja uusia oivalluksia hankeviestintään – esimerkkejä POTKE-hankkeesta**”-kirjoituksesta.

- 112 Instagram-postausta
- 188 Instagram-tarinaa
- 189 seuraajaa Instagramissa
- 1445 TikTok-seuraajaa
- 61 Tiktok-videota
- 124 600 katsomiskertaa TikTokissa "Vinkkejä , miten voi lopettaa työhakemuksen"

Opinnäytetyöt

Hankkeessa hyödynnettiin opiskelijoita myös tiedon tuottajina. Opinnäytetöiden avulla on selvitetty monia hankkeen aihepiiriin liittyviä kysymyksiä, kuten esim. työelämäkokemuksia, kokemuksia hankkeesta ja opiskelijoiden oppimisesta sekä miten peruskoulun opetussuunnitelma tukee tulevaisuuden työelämävalmiuksien kehittymistä.

Partanen, Petra (2020): **Markkinointisuunnitelman ja materiaalin toteutus POTKE-hankkeelle : Opas POTKE-hankkeen digitaaliseen markkinointiin.**

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020052614182>

Ruuskanen, Rosa (2020): **”Kyllä pittää ylleesä upottaa käet vähäksi aikaa paskaan, että pääsee niinku seuraavalle tasolle ”** Varhaisten työelämäkokemusten merkitys työelämävalmiuksien kehittymisessä. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020120726470>

Kukkonen, Laura & Koivisto, Venla (2021): **Nuorten kannustaminen työelämään TikTok viestinnän avulla : TikTok-kampanjan suunnittelu ja toteutus POTKE-hankkeelle.**

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052812303>

Padatsu, Anu (2021): **Tradenomiopiskelijoiden valmennustaidot ja niiden kehittyminen osana POTKE-hanketta.** <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021091417749>

Volotinen, Ronja (2022): **Esimiehen valmennustaidot: valmennustaidot ja niiden kehittäminen organisaation ympäristön muutoksen kontekstissa.**

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202202162527>

Nikkinen, Charlotte & Nikumatti, Jenni (2022): **Nuorten motivointi kesätöiden hakuun Instagramin tarinaviestinnän avulla : Instagram-tarinoiden suunnittelu ja toteutus POTKE-hankkeelle.** <https://www.theseus.fi/handle/10024/749516>

Perkkiö, Tuija (2022): **Nuorten työelämävalmiuksien kehittyminen: Sisällönanalyysi nuorille tarjottaviin ja työelämässä vaadittaviin työelämävalmiuksiin.**

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022052010656>

Kolme opinnäytetyötä on vielä kesken hankkeen loppujulkaisun valmistumisen ajankohtana.

7. Hankkeen tekijät

7. Hankkeen tekijät

Kolmen hankevuoden aikana meistä muodostui innostunut, aktiivinen ja tuottava tiimi. Hankkeen lopuksi hanketiimin jäsenet saivat kertoa toisilleen, millaisena he toisensa ovat oppineet tuntemaan.

Päivikki Kaakinen

Tiimihenkeä kannatteleva viestinnän osaaja. Päivikki hallitsee kokonaisuudet, perehtyy asioihin ja vie tekemiset käytännön tasolle. Hän on huolellinen ja vastuullinen tiimipelaaja, joka antaa omasta ystävällisestä persoonastaan muille hyvää mieltä.

Sanna Oja

Älykäs ja syvällinen tieteen käytännön sanoittaja. Sanna osaa jakaa laajan osaamisensa niin, että kuulija oppii valtavasti uutta. Lämmin ja vuorovaikutuksellinen ote on Sannalle luontainen tapa toimia. Hän ottaa opiskelijat syvälliseen vuoropuheluun ja saa heidät kehittymään ja kasvamaan.

Matti Sippola

Hyväntuulinen ajattelija, joka löytää asioista myönteiset näkökulmat. Matti on ihmisläheinen ja antaa tilaa tiimissä toisille. Yhteiseen kehittelyyn hän tuo innostavia ideoita, joista voidaan valita sopivin tapa mennä eteenpäin. Opiskelijoille Matti on helposti lähestyttävä ja heitä ymmärtävä.

Eija Rajakangas

Järjestelmällinen ja inhimillinen projektipäällikkö. Eija saa tiimin jäsenet tuomaan oman osaamisensa yhteiseen tekemiseen kannustaen ja kuunnellen. Osallistava johtajuus on hänessä sisäänrakennettuna ominaisuutena. Eija on luontainen liideri, joka on vienyt hanketta johdonmukaisesti eteenpäin.

Hanke on antanut meille mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä. Aidosti yhdessä tekemisen kulttuuri, joka vahvistaa yhdessä tekemistä.

8. Hanke loppuu ja tekeminen jatkuu

8. Hanke loppuu ja tekeminen jatkuu

Aloitimme hankkeen syksyllä 2019 innostunein mielin. Koimme hankkeen merkityksellisenä ja aihepiirin tärkeänä. Kun aloimme tutustua aiheeseen tarkemmin, kiinnostuksemme nousi entisestään. Aloimme ymmärtämään, kuinka tärkeän aiheen parissa saamme hankkeessa työskennellä.

Kesätyöt eivät ole pelkästään nuorten keino ansaita rahaa, vaan kyse on paljon suuremmasta asiasta. Nuorten kesätyöt ovat osa kestävän kehityksen aihepiiriä, tarkemmin määriteltynä sosiaalista kestävyyttä.

Sosiaalinen kestävyys on hyvinvoinnin edellytysten tukemista, osallisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se mahdollistaa merkityksellisen elämän ja hyvän arjen. Kesätyöt voivat olla tukemassa kaikkea tätä. Kesätöiden kautta nuori kiinnittyy yhteiskuntaan, saa onnistumisen kokemuksia ja kasvaa henkisesti.

Innostuksen hankkeeseen ovat jakaneet myös mukana olleet yläkoulut. Pilotointiin ilmoittautui paljon enemmän kouluja kuin pystyimme ottamaan mukaan. Koulujen ja opinto-ohjaajien kanssa tekemämme yhteistyö on sujunut erittäin positiivisessa ja kannustavassa ilmapiirissä. Nyt kun toimintamalli on valmis, voimme tarjota valmennuksia entistä laajemmin.

Hankkeen toteuttajana Oulun ammattikorkeakoulu edellyttää hankkeiden kytkeytyvän selkeästi omaan toimintaansa. POTKE-hankkeen osalta tämä on toteutunut mm. tehtyjen opinnäytetöiden, julkaisujen, opiskelijoiden mukanaolon ja hankkeen opetukseen integroitumisen kautta.

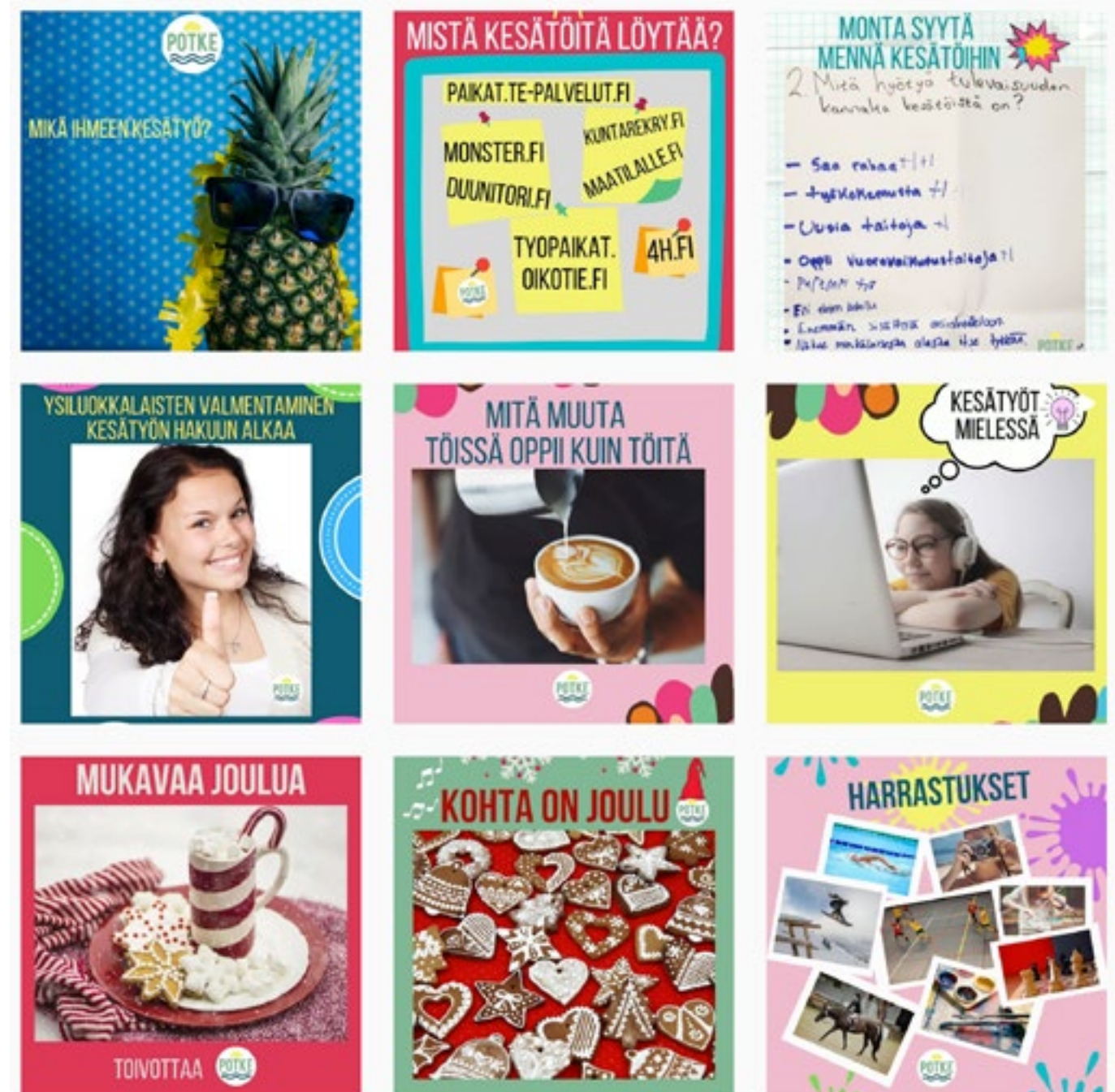
POTKE-hankkeen esimerkki myös osoittaa, että hankkeiden sidosryhmäyhteistyö voi tuottaa kestävästä kehityksestä edistäviä ratkaisuja ja dialogisuutta, joka auttaa muodostamaan ja

sanoittamaan tulkintoja kestävästä kehityksestä. Tästä aiheesta voi lukea tarkemmin Sanna Ojan ja Matti Sippolan kirjoittamasta artikkelista **”Kestävän kehityksen strategiatyö muutoksessa johtamisen näkökulmasta – kokemuksia POTKE-hankkeesta”** UAS Journalissa.

Parasta tässä hankkeessa ovat olleet nuoret. Sekä ysiluokkalaiset että tradenomiopiskelijat ovat olleet aktiivisia, iloisia ja positiivisin mielin mukana. Jokainen tapaaminen on ollut aito ja sydämellinen kohtaaminen, jossa ollaan yhdessä tekemässä parempaa tulevaisuutta.

Hanke loppuu ja hyvin käynnistynyt yhteistyö yläkoulujen kanssa jatkuu.

Eija Rajakangas
Projektipäällikkö

POTKE

PERUSKOULUNSA PÄÄTTÄVIEN OPISKELIJOIDEN
TYÖELÄMÄVALMIUKSIEN KEHITTÄMINEN

OAMK.FI

